

Niye profesyonel ordu?

ŞAHİN ALPAY
01/05/2010

"Bedelli askerlik" bugün toplumdan yükselen en güçlü taleplerden biri. Geçen hafta bu konuda Başbakan Erdoğan ile Genelkurmay Başkanı arasında yapılan görüşmeden sonuç çıkmadı. Anlaşıldığı kadarıyla Başbakanlık fikre olumlu bakıyordu ancak Genelkurmay Başkanlığı, bu yılki yükümlü sayısının ordunun asker ihtiyacını karşılayamadığı gerekçesiyle ve uygulamanın doğuracağı ahlaki sorunlara dikkat çekerek, yeşil ışık yakmadı.

Türkiye'nin yaklaşık 1 milyon personeliyle Çin, ABD, Rusya ve Hindistan'dan sonra niye dünyanın en büyük 5. ordusunu beslemek zorunda olduğunu bilmiyoruz. Ama bedelli askerliğin ahlaki bir sorun arz ettiği muhakkak. Mali imkâna sahip olan bir kısım yurttaşlara, ödeyecekleri para karşılığında askerlik hizmeti yükümlülüğünden kurtulma izni verilmesi, haklarda ve sorumluluklarda eşitlikle bağdaşmayan bir durum. Ne var ki, bu konuda eşitlik ilkesine her zaman bağlı kalınmadığı ortada. 1987'de 18 bin, 1992'de 35 bin, 1999'da 72 bin yurttaş bedel karşılığı bir ayda askerlik imkânından yararlandırıldı. Üç yıl süreyle yurtdışında çalışmış olanlara, bedel karşılığında üç haftada askerlik uygulaması sürüyor. Dolayısıyla bedelli askerlik, daha önce olduğu gibi şimdi de, geçici bir önlem olarak uygulanabilir.

Ama hedef TSK'yı profesyonel yapmak, gönüllü ve maaşlı hale getirmek olmalı. Esas olarak iki nedenle: Birincisi, Türkiye'nin güçlü ve etkin, işini gereğince yapan bir orduya ihtiyacı var. Maalesef, TSK'nın savunma görevini gereği gibi yerine getirip getirmediği konusunda soru işaretleri artıyor. Ordunun görevini gereğince yerine getirmesi için öncelikle daha az sayıda ama çok daha iyi eğitilmiş ve çok daha etkin silahlarla donatılmış, en etkin istihbarat imkânlarına sahip profesyonel bir ordu olması gerekiyor. İkinci neden ise Türkiye'nin sadece işini yapan, siyasete karışmayan bir orduya ihtiyacı olması. Evet, TSK'nın siyasete karışmayan, sivil ve demokratik denetime tabi olan bir ordu haline gelmesi için gerek hukuk alanında, gerekse subayların demokratik bir kültürle eğitilmeleri konusunda yapılması gereken çok şey var. Ne var ki, ordunun profesyonel hale gelmesi de, parlamentoya ve topluma hesap veren bir kurum haline gelmesine yardımcı olacaktır.

Demokrasilerde zorunlu askerlik giderek istisna haline gelmekte. AB'nin 27 üyesi arasında zorunlu askerliğin devam ettiği 6 ülke (ve hizmet süreleri) şöyle: Almanya (9 ay), Avusturya (6 ay), Danimarka (4 ay), Finlandiya (6 ay), Yunanistan (9-12 ay), Kıbrıs Rum Yönetimi (25 ay). İsveç zorunlu askerlik hizmetine bu yıl son veriyor. AB'ye aday öteki ülke olan Hırvatistan, zorunlu askerliği 2008'de kaldırdı. Bütün demokratik ülkelerde kabul edilen "vicdani ret" hakkı, yani dini ve felsefi nedenlerle askerlik yapmayı reddetme hakkı, AB'ye üye ve aday 29 ülke arasında sadece Türkiye'de; Avrupa Konseyi'nin 47 üyesi arasında yine sadece Türkiye'de (ve Azerbaycan'da) tanınmıyor.

Sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu "Kamu Harcamaları İzleme Platformu"nun 2009 yılı için yaptığı hesaplamalara göre, NATO üyesi Avrupa ülkelerinde askeri harcamaların GSYH'ye oranı % 1,8 iken, bu oran Türkiye'de yüzde % 2,3 dolayında. Platform'un milletvekillerine gönderdiği mektupta bir kez daha altı çizildiği üzere, askeri harcamaların izlenmesinde en büyük zorluk, verilerdeki şeffaflık eksikliği. Askeri harcamalar üzerinde sivil

ve parlamento denetiminin yetersizliđi ise iyi bilinen bir sorun.

Türkiye kaç kişilik bir orduya sahip olmalıdır? TSK hangi savunma konseptleriyle, hangi silahlarla donatılmalıdır? Bu konuların hepsi siyasi otoritenin alanına giren konular olması gerekir. Ne yazık ki askeri vesayet düzeninin bir parçası olarak, bugün hepsine askeri otorite (Genelkurmay) karar vermekte. Türkiye'nin en büyük açıklarından biri bu konularda donanımlı parlamenterlere, genel olarak sivil uzmanlara sahip olmayışı.